

ARAŞTIRMA/RESEARCH

ÖĞRENCİ HEMŞİRELERİN ETİK DEĞERLERE YATKINLIK DURUMLARININ
BELİRLENMESİ

Nurcan KIRCA*

Kerime BADEMLİ**

Mustafa Levent ÖZGÖNÜL***

Alınış Tarihi/Received	Kabul Tarihi/Accepted	Yayın Tarihi/Published
07.07.2020	11.09.2020	

Bu makaleye atıfta bulunmak için/Tocitethisarticle:

Kırca N, Bademli K, Özgönül ML. Öğrenci hemşirelerin etik değerlere yatkınlık durumlarının belirlenmesi. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi, 2020; 23(3):410-417. DOI: 10.17049/ataunihem.766255

ÖZ

Amaç: Bu çalışma öğrenci hemşirelerin etik değerlere yatkınlıklarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı türde yapılmıştır. Araştırmanın evrenini bir devlet üniversitesinin hemşirelik fakültesinde 2018-2019 eğitim-öğretim yılında eğitim gören tüm öğrenciler (N=957) oluşturmuştur. Araştırmanın verileri Eylül-Kasım 2019 tarihleri arasında Kişisel Bilgi Formu ve Etik Değerlere Yatkınlık Ölçeği (EDYÖ) ile toplanmıştır. Örneklem seçim yöntemine gidilmemiştir. Evrenden 603 öğrenci çalışmaya dahil edilmiştir. Hedef kitlenin %63'üne ulaşılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde; sayı, yüzde, ortanca, ortalama, standart sapma, Cronbach alfa katsayısı, Mann-Whitney U testi ve Kruskal Wallis analizi yapılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin EDYÖ'den aldıkları toplam puanın ortanca değeri 80 tam puan üzerinden 68 (1. ve 3. çeyrek; 62-76) olarak saptanmıştır. EDYÖ'nün alt boyut maddelerinden aldıkları puanlar değerlendirildiğinde; "Sevgi-saygı" 40 tam puan üzerinden 36 (1. ve 3. çeyrek; 32-38), "Adalet-dürüstlük" 25 tam puan üzerinden 21 (1. ve 3. çeyrek; 19-25) ve "İş birliği" 15 tam puan üzerinden 12 (1. ve 3. çeyrek; 10-14) olarak saptanmıştır.

Sonuç: Çalışmada öğrencilerin etik değerlere yatkınlıklarının ortalamasının üzerinde olduğu ortaya çıkmıştır. Hemşirelikte etik eğitiminde, etik değerlere yatkınlık kazandırabilecek deneyimler ve örnek vakaların tartışılması etik değerlere yatkınlık açısından daha da öğretici olabilir.

Anahtar kelimeler: Etik; etik değer; hemşirelik; öğrenci hemşireler

ABSTRACT

Determining Student Nurses' the Inclination to Ethical Values Scale

Aim: This study was conducted to determine the inclination of student nurses to ethical values.

Methods: The research was conducted in a descriptive type. The sample of the study was composed of all students (N = 957) studying at the nursing faculty of a state university in the 2018-2019 academic year. The data of the study were collected between September-November 2019 using the Personal Information Form and The Inclination to Ethical Values Scale (IEVS). Sampling selection method was not used. 603 students from the universe were included in the study. 63.00% of the target population has been reached. In evaluating the data; number, percentage, median, mean, standard deviation, Cronbach alpha coefficient, Mann-Whitney U test and Kruskal Wallis analysis were performed.

Results: The median value of the total score the students got from the IEVS was determined as 68 (1st and 3rd quarters; 62-76) out of 80 full points. When the scores they got from the sub-dimension items of the IEVS are evaluated; "Love-respect" as 36 out of 40 points (1st and 3rd quarter; 32-38), "Justice-Honesty" as 21 out of 25 points (1st and 3rd quarter; 19-25) and "Cooperation" as 12 out of 15 full points (1st and 3rd quarter; 10-14) was determined.

Conclusion: In this study, it was revealed that students' susceptibility to ethical values was above average. Discussion of experiences and case studies that can predispose to ethical values in Nursing ethics education may be even more instructive in terms of inclination to ethical values.

Keywords: Ethic; ethical value; nursing; student nurses

***Sorumlu Yazar:** Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği AD, (Dr. Öğr. Üyesi), Orcid ID: 0000-0003-1856-4026, e-posta: nurcan1224@gmail.com

**Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Psikiyatri Hemşireliği AD, (Doç. Dr.), Orcid ID: 0000-0002-3969-9010, e-posta: kerimedemirbas@akdeniz.edu.tr

***Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik AD, (Dr. Öğr. Üyesi), Orcid ID:0000-0003-4135-1643, e-posta: leventozgonul@akdeniz.edu.tr

GİRİŞ

Etik sözcüğü, Yunanca “karakter”, “alışkanlık”, “gelenek”, “töre” anlamına gelen “ethos” sözcüğünden türetilmiştir. Etiğin nesnesini, insan ve eylemleri oluşturur. Toplumsal ve bireysel ilişkiler birtakım temel değerlere dayanarak yürütülür. Etik, değerlere ve eyleme ilişkin sorunları ele alan ve bu bağlamda doğru bilgiye ulaşma çabası içinde olan felsefenin alt disiplini (1). Pieper, Etiğe Giriş kitabında etik kavramını “insanın davranış ve tutumlarını ahlaki açıdan inceleyen, ahlaki muhakeme ve yargı yetisini değerlendiren, sadece olanı değil aynı zamanda olması gerekeni ön gören, yani davranışları düzenleyen normları ortaya koyan bir konu alanı” olarak tanımlamıştır (2). Tıp etiği ise “tıp/sağlık alanlarındaki tutum ve davranışların iyi ya da kötü yönden değerlendirilmesi etkinliği şeklinde tanımlanmıştır (3).

Değerler, insanla ilgili olan, insana ait olan onun gerçekleştirdiği ya da gerçekleştirebileceği insan olanaklarıdır. Etik değerler ise belirli kişi olanaklarıdır ve kişilerin kişiler arası ilişkide kimi yaşantı ve eylem olanaklarına sahip olmalarıdır (4). Değerler, bir davranışın ve karar verme sürecine temel oluşturan hedefler, inançlardır (5). Bir meslekte değerler, uzmanlar, meslek çalışanları tarafından tercih edilen ve davranışları değerlendirmek için çerçeveler oluşturan mesleki uygulama standartlarıdır (6). Hemşirelik, mesleki etik ve etik değerlere dayanan bir meslek olup hemşirelik performansı bu değerlere dayanmaktadır. Hemşireliğin temel değerleri; fedakârlık, özerklik, insan onuru, bütünlük, dürüstlük ve sosyal adaleti içermektedir (7). Profesyonel değerler, hemşirelere hasta ve sağlıklı bireylere, ekip üyeleri ve topluma hizmet sunumunda, bakım uygulamalarında karar verirken ve etik konuları çözümlenmede rehberlik eder (8). Meslekte ortaya çıkan etik sorunları ve bu konuda neyin yapılabileceği tartışılıp çözüm önerileri getirmek, normlar ve kodlar geliştirilerek ortaya etik ilkeler konulması meslek etiği açısından oldukça önem kazanmaktadır (1). Hemşireler, uygulama alanında birçok konuda hasta için en doğru kararı verme çabası içinde olmak ve bu kararların sorumluluğunu almak durumunda kalmaktadırlar (9). Bakım verme sürecinde hemşireler zaman zaman etik ikilem yaratan durumlarla karşılaşabilmekte ve karar vermek zorunda kalabilmektedirler. Etik olarak karmaşa yaratan bir durumda etik ilkeler ve mesleki değerlerin temel alınması doğru karar verebilmek için gereklidir. Hemşirelerin mesleki değerleri, bakım

uygulamaları sırasında etik ikilemleri çözümlenmede ve karar vermelerinde rehberlik eder (9). Hemşirelerin kaliteli bakım sunabilmesi için mesleki yeterliliğini sürekli geliştirmesi, bakım konusunda insani ve ahlaki açıdan duyarlı olması ve mesleki değerler doğrultusunda uygun bakımı vermesi beklenir (10). Mesleğin profesyonel değerleri mesleki etik kodlarda yer almaktadır. Hemşireler, etik ilkelere dayalı hasta bakımı sağlamaktan sorumludurlar. Bu nedenle güvenli, uygun, yasal ve etik açıdan uygun bakım verme konusunda etik bilgiye ihtiyaç duymaktadırlar (11,12). Türkiye’de çalışan hemşireler için Türk Hemşireler Derneği tarafından “Etik İlke ve Sorumluluklar” belirlenmiştir. Bu ilke ve sorumluluklarda hemşirelerin görevlerini yerine getirirken; zarar vermeme-yararlılık, özerklik/bireye saygı, mahremiyet ve sır saklama, adalet ve eşitlik etik ilkelerine uymaları gerektiği bildirilmiştir (13).

Tüm meslek gruplarında, etik bilincin ve duyarlılığın gelişmesi açısından etik eğitimi oldukça önemlidir. Sağlık profesyonellerinin aldıkları etik eğitim, hem mesleki görev ve sorumlulukların öğrenilmesini hem de hastayı bütüncül olarak tanıma ve saygı gösterme gibi profesyonel kavramların kazanılmasını sağlamaktadır (14). Literatürde, hemşirelik etiği ile ilgili eğitimlerin programlara eklenmesinin hemşirelerin karşılaştıkları etik problemlere karşı duyarlı olmaları açısından önemli olduğu belirtilmektedir (15-18). Akbaş, Tuncer ve Kadioğlu tarafından yapılan çalışmada etik eğitiminin okullara göre farklılık gösterdiği, dersin süresinin, içeriğinin ve adının okuldan okula değiştiği belirlenmiştir (19). Hemşirelik eğitiminin en önemli bölümlerinden birisi de etik eğitimidir. Hemşirelerin mesleki uygulamalarında karşılaştıkları değer sorunları karşısında uygun karar verebilmesi için uygun mesleki değerleri kazanması sonucunda olanaklıdır (20, 21).

Hemşirelerin mesleki uygulamalarında ortaya çıkan etik sorunlar nedeniyle farkındalıklarını geliştirmek için eğitim programları tasarlamak kaçınılmazdır (22). Öğrenci hemşirelerin yaşadıkları etik konular ve bu konuları etik çerçevede değerlendirmelerine ilişkin çalışmalar bulunmaktadır (23, 24). Öğrenci hemşirelerin klinik öğretimde çeşitli etik sorunlar yaşadıkları ve bu sorunları fark ederek etik duyarlılık gösterebildikleri belirtilmektedir (23). Öğrenci hemşireler ile yapılan bir başka çalışmada öğrencilerin klinik ortamda etik sorunlarla karşılaştıkları ve bu sorunları

çözümlemede etik ilkelerden yararlanmaları ortalamasının üzerinde olarak belirlenmiştir (24). Öğrenci hemşirelerin karşılaştıkları etik sorunları belirleyebilmesi ve doğru davranışa karar verebilmesi için öğrenci hemşirelerin temel etik değerleri bilmeleri ve bu değerleri klinik uygulamalarına yansıtması beklenir. Bu çalışmada, öğrenci hemşirelerin etik değerlere yakınlık düzeylerini belirlemek amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Tipi: Tanımlayıcı tipte bir araştırmadır.

Araştırmanın Yeri: Araştırma, bir devlet üniversitesinin hemşirelik fakültesinde Eylül-Kasım 2019 tarihleri arasında yapılmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örnekleme: Araştırmanın evrenini hemşirelik fakültesinde eğitim gören öğrencilerin tamamı oluşturmuştur. Fakültede birinci sınıfta 218, ikinci sınıfta 252, üçüncü sınıfta 273, dördüncü sınıfta 214 öğrenci olmak üzere toplam 957 öğrenci okumaktadır. Örneklem seçim yöntemine gidilmemiştir. Evrenden 603 öğrenci çalışmaya dahil edilmiştir. Hedef kitlenin %63'üne ulaşılmıştır.

Veri Toplama Araçları: Araştırma verileri, Kişisel Bilgi Formu ve Etik Değerlere Yakınlık Ölçeği (EDYÖ) ile toplanmıştır.

Kişisel bilgi formu: Araştırmacılar tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu cinsiyet, sınıf, bölümü sevme durumu, bölümü tercih etme nedeni, etik ile ilgili ders alma durumunu içeren beş sorudan oluşmaktadır.

Etik Değerlere Yakınlık Ölçeği (EDYÖ): Kaya tarafından geçerlik ve güvenirliği yapılan 16 maddeden oluşan ölçek 5'li likert tarzında olup ölçek maddeleri "1" tamamen katılmıyorum ve "5" tamamen katılıyorum şeklinde oluşturulmuştur. Ölçekten alınabilecek puan aralığı 16-80 puandır. Ölçek üç alt boyuttan oluşmaktadır; birinci alt boyut "Sevgi-saygı" (1,2,3,4,5,6,7 ve 8. madde), ikinci alt boyut "Adalet-dürüstlük" (9,10,11,12 ve13. madde) ve üçüncü alt boyut "İşbirliği" (14, 15 ve 16.madde). Ölçeğin içerisinde ters madde bulunmamaktadır. Ölçeğin tümünden ve alt boyutlarından alınan puanın artması bireylerin "etik değerlere yakınlığının" yüksek olduğunu ifade etmektedir. Ölçeğin alt boyutlarının Cronbach alfa değerleri sırasıyla 0.88-0.85-0.73 olarak saptanmıştır.

Ölçeğin orijinalinin Cronbach alfa değeri 0,90'dır (25). Bu çalışmada ölçeğin alt boyutlarının Cronbach alfa katsayıları sevgi-saygı 0,93, adalet-dürüstlük 0,81 ve iş birliği 0,95'dir. Bu çalışmada ölçeğin toplam Cronbach alfa değeri de 0,92 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması: Veriler birinci araştırmacı tarafından Eylül-Kasım 2019 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırma verileri birinci sınıflardan başlanarak sınıf sınıf olarak farklı günlerde toplanmıştır. Veriler teorik derslerin olduğu günlerde dersin sorumlu öğretim elamanından izin alınarak dersin sonunda toplanmıştır. Öğrencilere çalışmanın amacı ve veri toplama formu hakkında Helsinki Bildirgesi doğrultusunda açıklamalar yapılmıştır. Öğrencilerden sözlü ve yazılı onam alındıktan sonra ders bitiminde dağıtılan formlar 10-15 dakika içerisinde doldurulmuştur. Formların doldurulması sırasında birinci araştırmacı sınıfta bulunmuştur. Veriler toplam üç haftada toplanmıştır.

Verilerin analizi: Araştırmadan elde edilen veriler SPSS 22.0 paket programı kullanılarak bilgisayar ortamında değerlendirilmiştir. Veriler; sayı, yüzde, ortanca, ortalama, standart sapma, Cronbach alfa katsayısı, Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis testi ile değerlendirilmiştir. P değerinin 0,05'ten küçük olması istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik Boyutu: Bir devlet üniversitesinin Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan (Onay numarası 441, Tarih: 08.05.2019) etik kurul onayı ve kurumdan da izin alınmıştır. Öğrencilere Helsinki Bildirgesi doğrultusunda çalışmanın amacı açıklanmış ve sözlü onamları alınmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmaya katılan öğrencilerin %67.2'sinin kadın olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %19.1'inin birinci, %24.5'inin ikinci, %29.7'sinin üçüncü ve %26.7'sinin dördüncü sınıf olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin %69.7'sinin bölümü severek geldiği ve iş olanağının fazla olmasından dolayı bölümü en çok tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin %70.1'inin etik ile ilgili ders aldığı saptanmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerinin Dağılımı (n=603)

Tanıtıcı özellikler	Sayı	Yüzde
Cinsiyet		
Kadın	405	67.2
Erkek	198	32.8
Sınıf		
Birinci sınıf	115	19.1
İkinci sınıf	148	24.5
Üçüncü sınıf	179	29.7
Dördüncü sınıf	161	26.7
Bölümü sevme durumu		
Evet	420	69.7
Hayır	183	30.3
Bölümü tercih etme nedeni		
İş olanağının fazla olması	400	66.3
Puanının yetmesi	123	20.4
Mesleği sevmesi	105	17.4
Ailenin tercih etmesi	77	12.8
Etik ile ilgili ders alma durumu		
Evet	423	70.1
Hayır	180	29.9

Çalışmada EDYÖ'den alınan toplam puanın ortanca değeri 80 tam puan üzerinden 68 (1. ve 3. çeyrek; 62-76) olarak saptanmıştır. EDYÖ'nün alt boyut maddelerinden aldıkları puanlar değerlendirildiğinde; "Sevgi-saygı" alt boyutu ortanca değeri 40 tam puan üzerinden 36 (1. ve 3. çeyrek; 32-38), "Adalet-dürüstlük" boyutundan 25 tam puan üzerinden 21 (1. ve 3. çeyrek; 19-25) ve "İş birliği" boyutundan 15 tam puan üzerinden 12 (1. ve 3. çeyrek; 10-14) olarak belirlenmiştir (Tablo 2).

Hemşire bakım sorumluluğunu üstlendiği bireyi, değerleri, inanç ve tutumları, eylem ve davranışları ile bir bütün olarak değerli ve eşsiz bulduğundan üst düzeyde hizmet alma hakkının var olduğuna inanır. Hemşirenin hasta haklarını savunucu rolü, hastanın bütünlüğüne zarar verebilecek tehditlere karşı bireyi korumayı hedefler. Aksi bir durumda bakımda ikilem ya da çelişkiler yaşanır. Dolayısıyla hemşirelik mesleği meslek üyelerine etik yaklaşımı gerekli kılar (26,27). Bu çalışmada öğrencilerinin EDYÖ'den aldıkları puanların ortanca değeri 68 olarak bulunmuştur. EDYÖ puanı en düşük puan 16, en yüksek 80 olduğu göz önüne alındığında

öğrencilerin etik değerlere yatkınlık durumları ortalamanın üzerindedir. Taş (2018) çalışmasında üniversite öğrencilerinde etik değerlere yatkınlığı değerlendirmiş ve üniversite öğrencilerinin etik değerlere yatkınlık puanlarının yüksek (68.6±8.5) olduğu saptamıştır. Özellikle insan sağlığı açısından öğrenci hemşirelerin etik değerlere yatkınlık durumunun değerlendirilmesinin önemini vurgulamıştır(28). Çalışmadan elde edilen bu bulguya göre, hemşirelik mesleğine adım atacak olan çoğu öğrencide mesleğin değerlerinin içselleşmiş olduğu düşünülmektedir. Benzer şekilde Gürdoğan, Aksoy ve Kınıcı (2018) tarafından yapılan çalışmada da öğrenci hemşirelerin mesleki değerlere ilişkin görüşleri incelendiğinde, doğruluk (%58.4), eşitlik (%57.5), özgürlük (%53.6), insan onuru (%47.6), özgecilerlik (%46.4) ve adalet (%44.3) değerlerini son derece önemli olarak gördükleri bulunmuştur (29). Değerler, bir davranışı belirleyen ve karar vermenin temelini oluşturan amaç ve inançlardır. Hemşirelik, mesleki etik ve etik değerlere dayanan bir meslektir ve hemşirelik performansı bu değerlere dayanmaktadır (30). Bu nedenle öğrenci hemşirelerin eğitiminde etik değerlere yatkınlığın daha da fazla geliştirilmesine önem verilmelidir.

Tablo 2. Öğrencilerin Etik Değerlere Yatkınlık Ölçeği'nin Alt Boyut ve Toplam Madde Puan Ortancaları ile Minimum-Maksimum Puanlar

EDYÖ ve alt boyutları	Ortanca (1. ve 3. Çeyrek)	Minimum-Maksimum
Sevgi-saygı	36 (32-38)	8-40
Adalet-dürüstlük	21 (19-25)	5-25
İş birliği	12 (10-14)	3-15
Toplam	68(62-76)	16-80

Öğrencilerin tanıtıcı özellikleri ile EDYÖ'nün alt boyutlarının karşılaştırılması Tablo 3'te verilmiştir. Öğrencilerin cinsiyetine, sınıflarına, etik ile ilgili ders alma durumlarına göre EDYÖ toplam ve tüm alt boyutlarının (Sevgi-saygı, Adalet-dürüstlük ve İş birliği) puanlarının ortanca değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır (p>0.05).

Tablo 3. Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri ile EDYÖ ve Alt Boyutlarının Karşılaştırılması

EDYÖ Tanıtıcı özellikler	EDYÖ Toplam		Sevgi-saygı		Adalet-dürüstlük		İş birliği	
	Medyan (1.ve 3.Çeyrek)	Min-Maks.	Medyan (1.ve 3. Çeyrek)	Min-Maks.	Medyan (1.ve 3. Çeyrek)	Min-Maks	Medyan (1.ve 3. Çeyrek)	Min-Maks
Cinsiyet								
Kadın	68 (63-76)	16-80	36 (32-38)	8-40	21 (20-25)	5-25	12 (11-14)	3-15
Erkek	67 (61-75)	16-80	35 (31-39)	8-40	20 (18-25)	5-25	12 (10-14)	3-15
Test değeri	U: 36358.000 Z: -1.862 p: 0.063		U: 36679.500 Z: -1.708 p: 0.088		U: 36884.000 Z: -1.630 p:0.103		U: 38588.500 Z: -0.760 p: 0.447	
Sınıf								
Birinci sınıf	67 (62-76)	21-80	34 (31-39)	8-40	20 (19-25)	8-25	12 (11-13)	5-15
İkinci sınıf	67 (62-74)	16-80	35,5 (32-38)	8-40	20 (19-24)	5-25	12 (10-14)	3-15
Üçüncü sınıf	71 (64-76)	17-80	37 (32-39)	8-40	22 (20-25)	5-25	12 (11-15)	3-15
Dördüncü sınıf	68 (63-75)	16-80	35 (32-38)	8-40	21 (20-25)	5-25	12 (11-14)	3-15
Test değeri	KW: 6.586 p: 0.086		KW: 5.871 p: 0.118		KW: 6.130 p:0.105		KW: 3.277 p:0.351	
Hemşirelik bölümünü sevme durumu								
Evet	69.5 (63-76.5)	16-80	36 (3-39)	8-40	21 (20-25)	5-25	12 (11-14)	3-15
Hayır	66 (60-72)	16-80	33 (31-37)	8-40	20 (18-24)	5-25	11 (10-13)	3-15
Test değeri	U: 29399.000 Z: -4.596 p: 0.000		U: 29837.500 Z: -4.388 p: 0.000		U:31502.500 Z:-3.591 p: 0.000		U: 31264.000 Z: -3.693 p: 0.000	
Etik ile ilgili ders alma durumu								
Evet	68 (63-76)	16-80	36 (32-38)	8-40	21 (20-25)	5-25	12 (10-14)	3-15
Hayır	67 (62-76)	16-80	34 (32-38)	8-40	20.5 (19-25)	5-25	12 (11-14)	3-15
Test değeri	U: 36690,500 Z: -0.705 p: 0.481		U: 35612.000 Z: -1.261 p: 0.207		U: 37747.500 Z: -0.168 p: 0.867		U: 37953.500 Z: -0.060 p: 0.952	

Bu çalışmada olduğu gibi Özyer ve Azizoğlu (2010) tarafından yapılan çalışmada benzer şekilde cinsiyetin etik tutumları üzerinde etkisi olmadığı ortaya çıkmıştır (31). Taş (2018) tarafından yapılan çalışmada da benzer şekilde cinsiyet faktörünün etik değerlere yakınlık durumunu etkilemediği belirlenmiştir (28). Üzüm ve Özkurt-Sivrikaya (2018) tarafından yapılan çalışmada da bizim bulgumuzun aksine cinsiyetin etik değerlere yakınlık durumu üzerine anlamlı etkisi olduğu ortaya çıkmıştır (32). Bijani Ghodsbin, Fard, Shirazi, Sharif ve Tehranineshat'ın (2017) ve Jafari, Ranjbaran, Vakilian, Tajik ve Almasi-Hashiani (2014) çalışmalarında da benzer şekilde cinsiyetin etik kodlara bağlılık üzerinde etkisi olduğu ortaya çıkmıştır (33, 34). Her iki çalışmada da kız öğrencilerin etik kodlara yakınlığı anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Bazı çalışmalarda hemşirelik öğrencilerinde, cinsiyet ile etik değerlere yakınlık arasındaki ilişkinin çok net olarak ortaya konulmadığı dikkat çekmektedir (34, 35). Etik değerlere yakınlık durumunun, kadın ve erkeğe göre farklılık göstermemesi beklendiği bir durum olarak düşünülmektedir. Çünkü mesleki değerler, aile, kültür, çevre, din ve etnik kökenden etkilenen kişisel değerlere dayanır. Öğrenci hemşireler de profesyonel meslek hayatına hazırlanma sürecinde ve meslek yaşamına devam ederken mesleki etik değerlerini kazanmaktadır.

Öğrencilerin hemşirelik bölümünü sevme durumlarına göre EDYÖ toplam ve tüm alt boyutlarından alınan puanların ortanca değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p < 0.001$). Hemşirelik bölümünü seven öğrencilerin EDYÖ toplam ve tüm alt boyutlarından aldıkları puanların ortanca değerlerinin sevmeyenlere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 3). Bu bulgunun aksine Taş (2018) çalışmasında üniversite öğrencilerinin okuduğu bölümden memnuniyet durumları ile etik değerlere yakınlık durumları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını belirtmektedir (28). Etik değerlere ilişkin benzer çalışmada hemşirelik öğrencilerinden bölümü isteyerek seçenlerde ahlaki duyarlılığın anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur (33). Bir başka çalışmada da etik duyarlılık ile hemşirelik mesleğini isteyerek seçme arasındaki ilişki değerlendirilmiş olup öğrencilerin etik duyarlılığı yüksek olan öğrencilerin hemşirelik mesleğini isteyerek seçtikleri belirtilmiştir (35).

Öğrencilerin mesleğini isteyerek seçme ve severek yapma profesyonel değerleri kolaylıkla içselleştirebilmesi konusunda kendi üzerinde olumlu etkisi olabilir. Bu konu üzerinde yapılacak nitel çalışmalar sonucunda uygun değerlendirmeler mümkün olabilecektir.

Çalışmanın yapıldığı fakültede sağlık bakım etiği dersi ikinci sınıf öğrencilerine, güz döneminde, seçmeli ders statüsünde haftada iki saat teorik olmak üzere toplam 30 saat verilmektedir (36). Derste düz anlatım, örnek vaka analizleri, yansıtma ve münazara gibi eğitim yöntemleri kullanılmaktadır (15). Yapılan diğer çalışmalarda ise bulgularımızın aksine hemşirelikte etik eğitiminin etik karar verebilme becerilerini geliştirici yönde etkisi olduğu belirtilmektedir (37-39). Yeom, Ahn ve Kim (2017) çalışmalarında etik eğitimi sonrası öğrenci hemşirelerin ahlaki duyarlılıklarının anlamlı derecede yüksek olduğunu belirtmektedirler (40). Khatiban, Falahan, Amini, Farahanchi ve Soltanian'ın (2019) çalışmalarında etik eğitiminde probleme dayalı öğrenme yönteminin kullanılmasının öğrenci hemşirelerde ahlaki gelişimi arttırdığı belirtilmektedir (41). Literatüre bakıldığında etik eğitiminin hemşirelerin etik değerlere yakınlık ve ahlaki gelişimi arttırdığı görülmektedir. Çalışma kapsamına hemşirelik fakültesine devam eden tüm öğrenciler alınmıştır. Etik dersi almayan öğrenciler de çalışmada yer almışlardır bu durumun etik dersi almanın etkisini belirlemek açısından bir kısıtlılık olduğu düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak; bu çalışma öğrenci hemşirelerin etik değerlere yakınlıklarının ortalamasının üzerinde olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra sınıf, cinsiyet gibi tanıtıcı özelliklerin ve etik dersi alma durumunun öğrenci hemşirelerin etik değerlere yakınlık durumlarını etkilemediği saptanmıştır. Ancak hemşirelik bölümünde okumayı seven öğrencilerin etik değerlere yakınlık durumları sevmeyenlere göre daha yüksek bulunmuştur. Hemşirelik öğrencilerinin etik değerlere yakınlık düzeylerinin iyi olabilmesi, profesyonel açıdan mesleki etik ilkeler bilgisi ile donanımlı olmalarıyla sağlanacağı düşünülebilir. Mesleki değerleri gelişmiş hemşirelerin yetiştirilmesi etik eğitiminin önemli bir parçasıdır. Bu bağlamda hemşirelik müfredatında etik dersi kuramsal ve uygulamalı olarak yürütülmesi etkin ve etkili olabilir. Ayrıca hemşirelikte etik eğitiminde, etik

değerlere yatkınlık kazandırabilecek deneyimler ve örnek vakaların tartışılması etik değerlere yatkınlık açısından daha da öğretici olabilir. Aynı zamanda öğrencilerin etik değerlere yatkınlık durumlarına yönelik derinlemesine bilgiye ulaşılacak açısından nicel araştırmaların yanı sıra nitel araştırmaların da yapılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Oğuz NY, Tepe H, Büken NÖ, Kucur DK. Biyoetik Terimleri Sözlüğü. 1.Baskı. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu. Meteksan AŞ; 2005. p.82-3.
2. Pieper A. Etiğe Giriş. 2. Baskı. İstanbul: Ayrıntı Yayınları; 1999.p.22.
3. Aydın E. Tıp Etiğine Giriş. 2.Baskı. Ankara: Pagem Yayıncılık; 2001. p.4-5.
4. Kuçuradi İ. İnsan ve Değerleri. 2. Baskı. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları; 1998. p.40.
5. Chitty KK, Black BP. Professional nursing: Concepts and challenges. 5rd ed. St. Louis, Mo: Saunders/Elsevier; 2007.
6. Weis D, Schank MJ. Development and psychometric evaluation of the nurses Professional values scale-revised. Journal of Nursing Measurement 2009;17(3):221-31.
7. The Essentials of Baccalaureate Education for Professional Nursing Practice. 2016. <http://www.aacn.nche.edu/education-resources/BaccEssentials08.pdf>. Accessed 10 September 2020
8. Schmidt BJ, McArthur EC. Professional Nursing values: a concept analysis. Nursing Forum 2018;53(1):69-75.
9. Burkhardt AM, Nathaniel AK. Etik karar verme. Ecevit Alpar Ş, Bahçecik N, Karabacak Ü, editörler. Çağdaş Hemşirelikte Etik. 3. Baskı. İstanbul: İstanbul Medikal Yayıncılık; 2013. p116-41.
10. Dinç L. Hemşirelik hizmetlerinde etik yükümlülükler. Hacettepe Tıp Dergisi 2009;40(2):113-9.
11. Weis D, Schank MJ. Toward building an international consensus in Professional values. Nurse Education Today 1997;17(5):366-9.
12. Parandeh A, Khaghanizade M, Mohammadi E, Nouri JM. Factors influencing development of Professional values among nursing students and instructors: a systematic review. Global Journal of Health Science 2015;7(2):284-93.
13. Türk Hemşireler Derneği (THD). Hemşireler için etik ilke ve prensipler [internet]. 2009. [Erişim tarihi 20 Kasım 2019]. Erişim adresi: <http://www.turkhemsirelerderneği.org.tr/files/tr/thd/meslegi-etigi/hemsireler-icin-etik-ilke-ve-sorumluluklar/hemsire%20brosur.pdf>
14. Ülman YI, Çokar M, Bakırcı N, Topsever P, Artvinli F. Profesyonellik eğitiminde etik ve insan bilimleri, Acıbadem Üniversitesi Örneği. Türkiye Biyoetik Derneği Yayınları 2013;8:89-90.
15. Boz İ, İnce S. Bakım etiği dersinin öğrenci hemşirelerin etik duyarlılık düzeyine etkisi: Karşılaştırılmalı bir çalışma. Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics 2019;27(1):40-7.
16. Dehghani A. Factors affecting Professional ethics development in students: a qualitative study. Nursing Ethics 2020;27(2):461-9.
17. Gül Ş, Genç-Kuzuca İ, Yalın NY. Hemşirelerin etik eğitiminin meslek hayatına yansımaları konusundaki görüşleri. Türkiye Biyoetik Dergisi 2016;3(2):85-97.
18. Üstün Ç, Korhan EA, Yılmaz DU. Hemşirelikte Etik Eğitiminin Etkinliğini Değerlendirme Ölçeği'nin Türkçe geçerlik güvenirlik çalışması. Nobel Medicus 2018;14(1):31-8.
19. Akbaş M, Tuncer İ, Kadioğlu S. Lisans düzeyindeki hemşirelik okullarında etik eğitiminin durumu. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi 2014;7(3):206-11.
20. Görgülü RS, Dinç L. Ethics in Turkish Nursing education programs. Nursing Ethics 2007; 14(6):741-52.
21. Lin CF, Lu MS, Chung CC, Yang CM. A comparison of problem-based learning and conventional teaching in Nursing ethics education. Nursing Ethics 2010;17(3):373-82.
22. Poorchangizi B, Borhani F, Abbaszadeh A, Mirzaee M, Farokhzadian J. The importance of professional values from nursing students' perspective. BMC Nursing 2019;18(26):1-7.
23. Korhan EA, Ceylan B, Üstün Ç, Kırşan M. Hemşirelik öğrencileri gözüyle klinik alanda etik sorunlar. Ege Tıp Dergisi 2018;57(2):75-81.
24. Kurt FY, Atay S, Arıkan D. Hemşirelik öğrencilerinin etik karar verebilme düzeyi. Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics 2013;21(2):79-87.
25. Kaya İ. Etik değerlere yatkınlık ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi 2015;8(41):968-74.
26. Babadağ K. Hemşirelik ve Değerler. 1. Baskı. Ankara: Alter Yayıncılık; 2010. p.31-55.
27. Pektekin Ç. Kuramlar, Bakım Modelleri, Politik Yaklaşımlar. Hemşirelik Felsefesi. 1. Baskı. İstanbul: İstanbul Tıp Kitabevi; 2013.p.27.
28. Taş F. Üniversite öğrencilerinin etik değerlere yatkınlık durumları ve ilişkili faktörler.

- Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 2018;15(2):627-42.
29. Gürdoğan EP, Aksoy B, Kınıcı E. Hemşirelik öğrencilerinin etik duyarlılık düzeyleri ve mesleki değerler ile ilişkisi. Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi 2018;5(3):147-54.
  30. The Essentials of Baccalaureate Education for Professional Nursing Practice [internet]. 2016.[Erişim tarihi 29 Nisan 2020]. Erişim adresi: <http://www.aacn.nche.edu/education-resources/BaccEssentials08.pdf>.
  31. Özyer K, Azizoğlu Ö. Demografik değişkenlerin kişilerin etik tutumları üzerindeki etkileri. Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi 2010;6(2):59-84.
  32. Üzüm B, Özkurt-Sivrikaya S. Meslek yüksekokulu öğrencilerinin etik değerlere yatkınlık düzeyleri (Kocaeli MYO örneği). Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi 2018;3(1):230-40.
  33. Bijani M, Ghodsbin F, Fard SJ, Shirazi F, Sharif F, Tehranineshat B. An evaluation of adherence to ethical codes among nurses and Nursing students. Journal of Medical Ethics and History of Medicine 2017;10(6):1-8.
  34. Jafari Manesh H, Ranjbaran M, Vakilian K, Tajik R, Almasi-Hashiani A. Nursing's code of ethics: a survey of respecting the code among Nursing students. Journal of Medical Ethics and History of Medicine 2014;6(6):45-55.
  35. Kilic Akca N, Simsek N, Efe Arslan D, Senturk S, Akca D. Moral sensitivity among senior Nursing students in Turkey. International Journal of Caring Sciences 2017;10(2):1031-9.
  36. Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi. Dersler Katoloğu. Erişim adresi: <http://hemsirelik.akdeniz.edu.tr/mezuniyet-oncesi-egitim/dersler-katalogu/>
  37. Dinç L, Görgülü RS. Teaching ethics in nursing. Nursing Ethics 2002;9(3):259-68.
  38. Duckett LJ, Ryden MB. Education for ethical nursing. Moral development in the professions. Psychology and Applied Ethics 1994;51-70.
  39. Wood M. Nursing ethics education: Are we really delivering the Good(s)? Nursing Ethics 2005;12(1):6-18.
  40. Yeom HA, Ahn SH, Kim SJ. Effects of ethics education on moral sensitivity of Nursing students. Nursing Ethics 2017;24(6):644-52.
  41. Khatiban M, Falahan SN, Amini R, Farahanchi A, Soltanian A. Lecture-based versus problem-based learning in ethics education among Nursing students. Nursing Ethics 2019;26(6):1753-64.